

Masee | 42 keer op reis



Het onverwoestbare aspect van ons volk is het feit dat we niet statisch zijn, maar blijven reizen, van land naar land, van rustplaats tot rustplaats, van het ene niveau naar het andere. We blijven leren en we blijven onszelf ontwikkelen. Zo blijft onze continuïteit gewaarborgd.

Elke parasha heeft een naam, een titel. Deze naam is meestal een belangrijk woord dat in de eerste paar verzen van de parasha voorkomt en heel vaak is het zelfs het eerste woord.

Het feit dat dit woord aan het begin staat is niet de reden waarom het als titel wordt gekozen. De naam van de parasha is doelbewust geselecteerd omdat deze betrekking heeft op de inhoud van de hele parasha en verbonden is met de essentie ervan.

De naam **מַסְעֵי**, (Masee) betekent reizen, het meervoud van reis. De parasha begint namelijk met het noemen van de 42 plaatsen waar het Joodse volk gelegerd heeft tijdens hun reis van Egypte naar Israel.

אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצַבְאָתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן

"Dit zijn de reizen van de kinderen van Israel die uit Egypte zijn gegaan volgens hun troepen, met Moshe en Aharon"

Dit is het eerste vers van onze parasha met als tweede woord "Masee", de titel van de parasha. Vervolgens noemt de parasha de 42 plaatsen waar het Joodse volk gelegerd heeft tijdens hun tocht van Egypte naar Israel.

Men kan zich al gelijk verwonderen over het feit dat het woord "Reizen" gekozen is als titel van de parasha, terwijl het over 42 stopplaatsen gaat en niet over 42 reizen. De parasha had beter **חַנוּעֵי** (chanoejot), legerplaatsen, kunnen heten want dat is waar het werkelijk over gaat.

Amper gereisd

De vraag wordt nog sterker wanneer men beseft dat het Joodse volk tijdens zijn veertigjarig verblijf in de woestijn amper gereisd heeft. Integendeel, het grootste deel van de veertig jaar legerde het op verschillende plekken en was het juist niet onderweg.

Als je de kaart bekijkt en de afstand berekent tussen Egypte en Israel zul je zien dat je daar zelfs te voet niet meer dan enkele weken over zou kunnen doen. Het is echt geen reis van jaren en zeker niet van veertig jaar. Zo zien wij dat het volk in het eerste jaar al op 14 verschillende plekken was geweest. In het laatste jaar is het door 8 plaatsen gegaan. In de 38 jaar die er tussen lagen is het maar 20 keer gestopt. Het is zelfs zo dat het op één plek, Kadeesh Barnea genaamd, zelfs 19 jaar lang gebleven is. Het verblijf in de woestijn was dus veel meer dan een reis van A naar B, aangezien het Joodse volk meer gelegerd was dan gereisd had.

Verder staat er in het vers dat dit de reizen (in het meervoud) zijn van het Joodse volk dat uit Egypte trok. Maar om uit Egypte te trekken is er maar één reis nodig en geen 42. Je kunt toch maar één keer de grens overgaan! Dan heb je het land van Egypte toch echt wel verlaten. Hoezo staat er dan in het eerste vers dat alle 42 reizen hun uittocht uit Egypte waren?

Ook moeten we ons afvragen wat de relevantie is van het opnoemen van 42 rustplaatsen in een Torah die eeuwig is en waarvan de lessen ook eeuwig zijn. Vooral daar de Talmoed (Pesachim 116b) ons het volgende voorlegt:

בְּכָל דּוֹר וָדוֹר תִּיַיֵּב אָדָם לְרֵאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם

“In elke generatie hoort een mens zichzelf te beschouwen alsof hij uit Egypte is getrokken.”

Meer dan een reisverslag

Ik moet dus reflecteren over de uittocht uit Egypte alsof ik zelf die reis zou hebben gemaakt. Nu ga ik natuurlijk liever zelf op vakantie dan dat ik over een volksverhuizing van 33 eeuwen geleden ga nadenken.

Blijft de vraag, welke les ik millennia later kan trekken uit 42 reizen die eigenlijk 42 stopplaatsen waren?

We hebben drie vragen gesteld:

1 Waarom heet de parasha Masee, Reizen i.p.v. Rustplaatsen?

2 Waarom zijn alle 42 stopplaatsen een onderdeel van de uittocht terwijl de eerste etappe al voldoende was om Egypte te verlaten?

3 Welke les kunnen we trekken uit 42 etappes van eeuwen geleden, om dagelijks beter te kunnen leven?

Het is vanzelfsprekend dat de Torah ons veel meer wil vertellen dan alleen een reisverslag. De Torah is oneindig en haar lessen ook. Dit zullen wij begrijpen door eerst te analyseren wat er precies in die woestijn, veertig jaar lang, bij elke rustplaats gebeurde.

Moeilijkheden



Bij elke standplaats traden er allerlei moeilijkheden op. Bij elke rustplaats ging het Joodse volk de mist in met één of andere fout. Nog voor het splitsen van de zee verloor het volk zijn vertrouwen in G-d en wilde naar Egypte terugkeren. Dit zal in de veertigjarige reis een terugkerend thema zijn. Bij de berg Sinai werd het gouden kalf gemaakt. Er werd geklaagd over het manna, het gebrek aan water en het gebrek aan vlees en niet te vergeten was er bij het versturen van de verspieters naar Israel de angst voor het veroveren van het land. Ze werden door Amalek aangevallen en door slangen. De Edomieten lieten hen niet door hun land trekken. Koning Balak probeerde hen eerst te vervloeken en vervolgens te verleiden met afgoderij. Door te zondigen verzwakte het volk in spirituele zin.

Tegelijkertijd was elke etappe onderweg een gelegenheid om een beter mens te worden. Op elke plaats waar het Joodse volk legerde gebeurde er iets, een uitdaging, een klacht, een muiterij. Van klachten over watergebrek tot gezeur over eentonig voedsel. Van aanvallen van vijandelijke volkeren tot venijnige slangen die beten. Het volk maakte van alles mee. Blijdschap en teleurstelling, klachten en overtredingen, angst en verdriet, rouw en feest. Overal schuilde er een lering achter. Toen en nu. Het Joodse volk moest getraind worden aan de hand van allerlei voorvallen. Een soort 40-jarige stage voor drie miljoen mensen, ouderen en jongeren, kinderen en volwassenen, mannen en vrouwen, priesters, leiders en gewone mensen, houthakkers en waterscheppers.

Bij elke etappe kwam iedereen weer een stukje verder. Van fouten leert men. Bij elke rustplaats groeiden zij en ontwikkelden zij zich verder. Elke plek was een manier om het benauwde Egypte weer wat verder achter zich te laten. Elke plaats bood aan de hand van de fouten, die daar gemaakt werden, aan iedereen een gelegenheid om zijn begrenzings en blokkades te overstijgen. Een dynamiek die zich veertig jaar lang voortzette. Een levenslange stage met lessen, niet alleen voor de volgende generatie maar tot in eeuwigheid. Zo kwam iedereen op een hoger niveau, dat niet meer verbonden was met het vorige, maar dat grenzeloos hoger en anders was.

Vrij

In die zin kunnen de legerplaatsen “Reizen” genoemd worden. Ook al stonden ze fysiek stil, ze waren bij elke stop constant op reis in hun eigen ontwikkeling om van een verslaafd volk een vrij volk te worden, niet alleen fysiek verslaafd, maar vooral ook psychisch, mentaal en spiritueel.

Eigenlijk is ware vrijheid tot nu toe nog in geen enkele beschaving geconsolideerd; zeker niet in het communisme, niet in autocratie en zelfs niet in democratie. Ware vrijheid is als iedereen zijn hart en begeertes kan beheersen. Dat niveau bereik je niet in één keer. Stapje voor stapje ga je hiermee aan de slag. Net als in de droom van Yakov waarin hij een ladder zag, die met z'n voeten op de grond stond en zijn bovenkant de hemel raakte. Je kunt je niet hemels gaan gedragen van de ene op de andere dag, niet alles in één keer. Zoiets doe je stapsgewijs, treetje voor treetje.

Levensreis

De Baal Shem Tov (1698-1760) geeft ons inzicht in de 42 reizen door te stellen dat in wezen elk mens een reis doormaakt in zijn leven. De eerste reis is zijn geboorte, een ware verlossing uit een zeer nauwe plek. Tegen de tijd dat een moeder bijna gaat bevallen ligt de baby wegens ruimtegebrek opgerold in de baarmoeder. De bevalling is zijn uittocht van het nauwe en begrensde naar ruimte en verdere ontwikkeling. Het blijft namelijk niet bij een geboorte; elke dag daarna ontwikkelt het kind zich verder. Het groeit, het leert en wordt steeds meer volwassen en verstandig. Ook als volwassene blijft hij zich, hopelijk, ontwikkelen totdat hij zich aan de grens van Israel bevindt en de overstap maakt naar een andere wereld. Het beloofde land vertegenwoordigt de plek waar zijn ziel, in de komende wereld, zijn beloofde beloning krijgt. Met zijn overlijden maakt hij de laatste stap in/uit zijn leven. Het is de stap van een nauwe, donkere wereld vol leugens, oorlog en corruptie naar een wijde wereld vol met licht, liefde en waarheid.

Het woord Mitsrayim, Egypte, is niet alleen de naam van een land; het woord zelf betekent begrenzingen. Het verlaten van de Egyptische grens gebeurde inderdaad toen ze de grens overstaken en was met één stap geklaard. Maar het verlaten van onze eigen interne begrenzingen gaat niet in één keer. Er zijn daar vele stappen voor nodig, zelfs 42, om van een begrensde, geblokkeerde situatie in een ware vrijheid te belanden.

Ware vrijheid betekent niet dat iedereen maar doet wat hij wil, tenzij de politie en de rechterlijke macht hem tegenhoudt. Ware vrijheid is ruimte maken voor jezelf, voor wie je echt bent. Je bent niet je materiële verlangens of je begeertes, maar je bent veel meer. Til jezelf op naar je ware ik: een mens gemaakt naar het evenbeeld van Hashem met een taak die hier op aarde wacht om uitsluitend door jou vervuld te kunnen worden. Een unieke taak die niemand anders kan uitvoeren.

Weg van de minste weerstand

Eenieder heeft de vrijheid om die taak en dat doel op zich te nemen. Je kunt kiezen om ervoor te gaan of om de makkelijke, luie weg te bewandelen. De weg van de minste weerstand biedt uiteindelijk de minste vrijheid. Want een mens die zich laat gaan blijft gevangen door zijn begeertes waar hij alsmar door geblokkeerd wordt. Hij is zo gewend om bepaalde ongezonde of zelfs kwalijke handelingen te doen dat hij zich niet meer anders gedragen kan. Hij is zijn vrijheid kwijt omdat hij vast en gevangen zit in zijn eigen gewoontes. Hij creëert mentale tralies voor zichzelf door alsmar gehoor te geven aan waar hij zin in heeft, totdat hij denkt dat hij er niet meer uit kan komen.

Maar er is een weg uit Egypte, uit de begrenzingen. En deze weg is elke keer weer een gevecht en geeft frictie, maar is ook een stap naar bevrijding. Niet alleen verlaat je Egypte met de eerste stap, maar elke volgende stap is ook een bevrijding uit je begrenzingen, mits jij jezelf elke keer weer tilt naar een andere niveau.

Je kunt namelijk op twee manieren vooruitgaan in het leven. Je kunt steeds een stapje verder komen door iets meer te doen of je kunt naar een totaal andere categorie gaan. Door de parasha 'Reizen' te noemen laat de Torah ons weten dat wij niet moeten rusten, anders had de parasha 'Rustplaatsen' geheten. Maar zelfs vooruitgaan blijkt onder de maat te zijn anders had de parasha הליכות, 'Wandelingen' geheten.

De Torah verlangt van ons en biedt ons de gelegenheid om, bij elke stap in ons leven, onszelf naar een totaal andere categorie te verheffen. Vandaar dat de parasha 'Reizen' heet. Het is niet voldoende dat je elke keer iets meer doet in kwantiteit,

maar probeer een ware uittocht te maken door bij elke stap ervoor te zorgen dat je jezelf op een niveau begeeft dat van een totaal ander kaliber is dan het vorige.

Vooruitlopen of vooruitspringen

Dit is het verschil tussen vooruitlopen en vooruitspringen. Bij het lopen tilt de persoon altijd één voet op, terwijl de andere voet nog op de grond staat. Hierdoor is elke stap nog verankerd en verbonden met de vorige en valt deze dus in dezelfde categorie.

Bij springen is het anders: dan tilt hij beide benen tegelijkertijd van de grond. Zo komt hij op een hoger niveau dat niet verbonden is met het vorige maar dat grenzeloos hoger en anders is.

Elke sprong is een uittocht uit je voorgaande begrenzing. De situatie die je de vorige keer hebt bereikt en die oorspronkelijk een bevrijding was, wordt na verloop van tijd, wanneer je jezelf weer verder ontwikkeld hebt, je nieuwe begrenzing. Opnieuw kun je dan een reis maken van begrenzing naar bevrijding.

Dat is ook de betekenis van het woord Masee. Het betekent reizen op een manier dat jouw vorige plek totaal niet meer bestaat. Vandaar dat elke stap een uittocht uit Egypte kan zijn. Het eerste vers zei het al: dit zijn de reizen, (in het meervoud) die het Joodse volk gemaakt heeft uit Egypte. Eén etappe was niet voldoende om de begrenzingen achter zich te laten, wel de geografische grens, maar niet de mentale grens. Daar waren 42 stappen voor nodig.

Zo stijgt je steeds. Reizen en rijzen.

Je kunt de weg van Egypte naar Israel niet korter maken. Elke rustpunt was een mentale reis en ontwikkeling. 42 keer werd er een nieuwe les geleerd over zelfdiscipline. Bij elke stap in het leven, zelfs in de barre woestijn waarin wij soms moeten leven, worden wij weer een ervaring rijker. We nemen verantwoordelijkheid in morele waarden, rechtvaardigheid, liefde en barmhartigheid.

In die zin was elke rustplaats een onderdeel van een reis. Een reis naar zowel individuele als collectieve vrijheid. Vrijheid van een Egyptische tiran, Farao, en van een geniepige slang die ons voorliegt en vertelt dat alles oké is en dat het allemaal niets uitmaakt wat je wel of niet doet.

Begrenzing

Zo sprak de slang tegen Chawa in Gan Eden en zei dat het niets uitmaakte of ze wel of niet van die ene boom zou eten. Zo ook hebben wij een stemmetje in ons die ons vertelt dat het er allemaal niet toe doet wat wij in de privacy van ons eigen huis wel of niet doen. En óf het uitmaakt! Je bent toch niet voor niets geschapen! Je bent toch niet een willekeurig kruimeltje in het heelal! We zijn naar het evenbeeld van G-d gemaakt! G-d wacht en vertrouwt erop dat jij en ik verantwoordelijkheid nemen en op reis gaan van de ene stap naar de andere.



Deze reis gaat niet in één keer. Want G-d heeft niet alleen alle schepselen gemaakt maar hij heeft ook de dimensie van tijd gecreëerd. Daarbij zijn wij diegenen hier op aarde die de tijd op een hoger niveau kunnen brengen door elk moment in ons leven optimaal en op een doordachte manier te gebruiken. Dit doen wij door te reflecteren hoe wij elk moment, dat G-d ons schenkt, positief kunnen gebruiken voor onszelf en de mensen om ons heen.

Wat we vorig jaar of gisteren hebben bereikt is fantastisch, maar ten aanzien van morgen is het een begrenzing omdat we nu weer zo veel meer kunnen. De reis en de tijd in ons leven worden dan ineens zo waardevol. Met deze kennis hoef je je niet meer af te vragen waarom je leeft en wat je hier te doen hebt. Ineens wordt elk moment waardevol, of je nu een baby in ontwikkeling bent of een bejaarde die met moeite zijn ontbijt klaarmaakt. Grijp elk moment en verwelkom elke seconde in je leven want als je dat tijdstip niet optimaal gebruikt zal het voor jou en voor de hele wereld een gemiste kans zijn.

Als de parasha ‘Rustplaatsen’ had geheten dan had een mens kunnen denken dat het niveau waarop hij zich nu bevindt prima is. ‘Het is voldoende wat ik nu bereikt heb en ik ga de strijd niet meer aan’. ‘Ik ben tevreden zoals ik nu ben.’ Maar de Torah zegt: ‘Nee. Zolang je leeft, zolang jou nog een dag geschonken wordt of een uur of zelfs maar één microseconde, dan heb je hier nog iets te betekenen.’

Vandaar dat je iemand niet mag vermoorden, zelfs niet één moment voordat hij toch dood zou zijn gegaan. Want wie zijn wij om te beslissen dat de taak van die persoon afgelopen is, ook al schijnt hij niets meer te kunnen, ook al is hij doodziek. Misschien is het feit dat die persoon iets later komt te overlijden van invloed op een hele reeks

feiten die anders op een hele andere manier zouden gaan verlopen. Elk tijdstip, elk moment en zelfs elke seconde is door G-d geschapen en daarom onmisbaar.

Hoger niveau

De parasha heet Masee, Reizen. We zijn op reis weg naar Israel, naar het hiernamaals. Dit is een soort reis waarin elke stap een kwalitatieve vooruitgang kan zijn. Een stap die niet gerelateerd is aan de vorige. Het is een oneindige stap omdat elke vooruitgang oneindig veel groter is dan de vorige.

Men kan zich afvragen als je al een oneindige stap hebt gemaakt, hoe je dan nog hoger kan komen. Oneindig is toch al oneindig! Echter zelfs in het oneindige bestaan er verschillende gradaties.

De Tsemach Tsedek (1789-1966), een grote Joodse geleerde en Chabad Rebbe legt ons uit dat je dit zelfs in de fysieke wereld kunt zien, namelijk in de geometrie.

Hij merkt op dat een punt wiskundig gezien oneindig klein is. En wat is een streep? Een streep is een opeenvolging van een oneindig aantal oneindig kleine punten. Een punt is dus oneindig en een streep is dat ook, alleen de oneindigheid van een streep is op een hoger niveau dan de oneindigheid van een punt.

We voeren dit een stapje verder door naar een vlak te kijken. Een vlak is een samenvoeging van een oneindig aantal strepen en is daardoor op een nog hoger niveau van oneindigheid dan een streep. Een kubus is op zijn beurt een oneindig aantal vlakken en is dus oneindig ver verheven boven het vlak.

Zo zien wij dat, ook al begeef je je in het oneindige, je toch nog hoger kunt komen. Een mens kan steeds stijgen, niet alleen kwantitatief, maar ook kwalitatief. Hij hoeft niet te rusten. Hij kan altijd op reis zijn, ongeacht zijn niveau en zelfs op zo'n manier dat hij zijn vorige niveau zo ver achter zich laat dat zijn nieuwe niveau totaal niet meer verbonden is met zijn vorige situatie. Hij is daar oneindig ver vandaan. Op deze manier weet hij bij elke stap weer Egypte te verlaten omdat het nieuwe oneindige hoger is dan het vorige oneindige. Wanneer hij het nieuwe oneindige niveau bereikt is het voormalige oneindige niveau voor hem een begrenzing geworden.

Doorzettingsvermogen

Nu wordt duidelijk waarom deze parasha altijd gelezen wordt in de drie weken dat het Joodse volk rouwt wegens de verwoesting van de twee Tempels in Jeruzalem. Na de vernietiging van beide volgde er een periode van ballingschap. Na de

verwoesting van de eerste Tempel (in het jaar -586) werden de Joden 70 jaar lang naar Babylonië verbannen. Na de verwoesting van de tweede tempel (in het jaar 70) werden ze door de Romeinen uit Israel verjaagd. Het Joodse volk is sindsdien nog nooit in zijn volledigheid teruggekeerd.

In die tweeduizend jaar van ballingschap, dat veel op een woestijn lijkt, is er met ons van alles gebeurd. Maar van elke fout is er wat geleerd. Uit elke negatieve ervaring is er iets positiefs gehaald. We verkeren al veel te lang in deze ballingschap. Wat een ellende moeten wij keer op keer meemaken! Dit valt met geen toetsenbord te beschrijven. Net als in de woestijn zijn wij vervolgd. In twee millennia zijn we zo vaak vernietigd, gemarteld en verwoest. Hoeveel Joden zijn gedwongen om te kiezen óf om zich te bekeren óf op de brandstapel te gaan? Hoeveel Joden zijn door al dan niet gedwongen assimilatie totaal van het Joodse toneel verdwenen? Kunnen wij daar om huilen? Ja. Daar zijn de drie rouwweken voor waar we ons nu in bevinden. Zijn wij hierdoor getraumatiseerd? Nog een grotere ja.

En alhoewel er op elke rustplaats van de geschiedenis iets negatiefs gebeurde is er toch een les uitgehaald. De rustplaats is een reis geworden. Het statische is gaan bewegen. De neerwaartse beweging is gebruikt om nog hoger te kunnen springen. Onze spirituele en morele spieren zijn nog verder getraind en gerekt. Ja, het deed pijn en het doet nog steeds pijn en het doet helaas weer pijn, maar onze weerstand is hierdoor nog groter geworden en ons doorzettingsvermogen des te sterker.

We bestaan nog. Mooier dan ooit, vastberadener en veerkrachtiger dan ieder ander volk om door te zetten. Wij zijn diegenen, die vrijheid, moraliteit, eenheid, verantwoordelijkheid en doorzettingsvermogen tentoon spreiden aan onszelf en aan de hele wereld. Waar komen alle religies vandaan? Uit het Jodendom. Waar komen de regels, de wetten en de grondwetten vandaan die over de hele beschaving gehanteerd worden? Waarop zijn ze gebaseerd? Op de Torah en de tien geboden... allemaal van ons geleerd en al dan niet in correcte vorm overgenomen. Wellicht zijn we daarom verbannen.

Blijven reizen

En dit is het oneindige en onverwoestbare aspect van ons volk, namelijk ons voortbestaan, het feit dat we niet statisch zijn, maar blijven reizen, van land tot land, van rustplaats tot rustplaats, van het ene niveau naar het andere. We blijven leren en we blijven onszelf ontwikkelen. Zo wordt onze identiteit bewaard. Elke Jood op aarde is het bewijs van de oneindige waarde van ons volk, zowel individueel als collectief.



Ja, we gaan ervoor om moeilijke, dappere keuzes te maken in elke stap van ons leven en in elke eeuw van onze geschiedenis. G-d heeft ons niet verlaten en zal ons nooit verlaten. Onze geleerden vertellen ons dat, ondanks het feit dat de Tempel verwoest werd, de G-ddelijke aanwezigheid de plek van de Tempel nooit verlaten heeft. Elke

bezoeker aan de Klaagmuur kan hiervan getuigen.

G-d heeft Jeruzalem nooit verlaten, maar ook in ons hart en in onze ziel is Hij altijd aanwezig. Zo heeft G-d ons in de Torah beloofd dat elke Jood in zichzelf een Tempel kan bouwen, een plekje waar G-d welkom is om zich daar te openbaren. Een hart waar G-d zich thuis voelt omdat de mens G-ds wegen bewandelt. Net zoals G-d de Tempelberg, zelfs na de verwoesting, nooit verlaten heeft zo blijft Hij in ieders hart zetelen.

Hij blijft en daarom kiezen wij niet voor passiviteit. We gaan er niet onderdoor, integendeel, we springen van niveau naar niveau en reizen constant door totdat we met Mashiach in Israel zullen aankomen en wij het Oneindige, zonder enige begrenzing, met onze vleeselijke ogen zullen kunnen aanschouwen. Spoedig in onze dagen, AMEN!

Bracha Heintz

Gebaseerd op een les van Rabbi Berel Bell en Rabbi Jonathan Sacks z"l

Speciale dank voor de opmaak en correcties van Rianne Meyer, Sonja Tamam en Devorah v.d. Heiden.



Help jij Chabad Utrecht mee om de continuïteit van dit soort artikelen te waarborgen? Door te sponsoren word je een actieve partner en steun je ook verdere activiteiten! Doneren kan hier op <https://chabadutrecht.nl/doneren>.

Beeld: chabad.org